

Capitolul I. Dreptul constituțional în sistemul de drept

§1. Accepțiunile dreptului

1.1. Precizări prealabile

Studierea disciplinei „*Drept constituțional și instituții politice*” impune, mai întâi, clarificarea câtorva noțiuni fundamentale, necesare de altfel pentru înțelegerea oricărei discipline juridice. Prima dintre acestea este, în mod firesc, *noțiunea dreptului*. Așa cum afirma un remarcabil autor, „dreptul se prezintă mai întâi ca un ansamblu extrem de complex, o masă enormă, reductibilă de aspecte, constrângeri, opresiuni, chiar dacă, din alte puncte de vedere, dreptul este liniștitor și protector (...) este chiar fața societății dominând individul sau susținându-l”^[1].

De aceea, se consideră că trebuie, pentru a înțelege dreptul, să se plece de la concret, de la viața în societate a grupurilor umane organizate în societate^[2]. Această viață socială ia forma persoanelor, adică a voințelor care acționează, pe care viața în mod necesar le constrânge la raporturi a căror complexitatea are o amploare diferită în funcție de gradul de evoluție a societății căreia aceste persoane îi aparțin. Oamenii desfășoară activități cu ocazia cărora stabilesc contracte, legături cu ceilalți: a cumpăra sau a vinde mărfuri, a ocupa un local pentru exercitarea unei profesii, a munci, a fonda o familie etc., tot atâtea acte pe care noi le îndeplinim și din care rezultă legături juridice cu cei care ne înconjoară. În această multitudine de acțiuni, cel mai adesea concurente, apar interese în divergență pe care, în mod indispensabil, este nevoie a le canaliza, a le organiza pentru ca pacea so-

^[1] H. LÉVY BRUHL, *Sociologie du droit*, citat de A. FAUTSCH, *Manuel de droit public et privé*, tome I, Presses de L'imprimerie Buisnière, Saint-Armand, 1967, p. 13.

^[2] A. FAUTSCH, *op. cit.*, p. 13 și urm.

cială să fie păstrată. Pentru că de când există societatea, există tendința de a o ordona și de a o organiza.

Această conciliere se realizează prin drept, mijloc esențial și indispensabil al organizării vieții în societate, funcția sa fiind de a ghida și de a controla activitatea umană, atât prin interzicerea anumitor acte, cât și prin impunerea altora, aceste prescripții fiind cel mai adesea însoțite de sancțiuni.

Dreptul a avut de-a lungul timpului mai multe semnificații – drept natural, drept obiectiv sau pozitiv, drept subiectiv, dreptul ca știință juridică – și a fost analizat prin intermediul mai multor dihotomii.

1.2. Drept obiectiv și drept subiectiv

O primă mare dihotomie a dreptului constă în împărțirea sa în drept obiectiv și drept subiectiv.

Dreptul obiectiv, care desemnează ansamblul normelor juridice din societate – în cadrul lui distingându-se dreptul în vigoare sau dreptul pozitiv –, are ca rațiune de a fi, potrivit lui Eugeniu Speranția, „consacrarea și apărarea celui subiectiv. Cel subiectiv are și el una: viața socială și, în ultimă analiză, viața spirituală. Dar el are și o unică sursă: Dreptul obiectiv”^[1].

Dreptul subiectiv reprezintă acea posibilitate, prerogativă a subiectului de drept de a acționa într-un anumit fel și de a pretinde o anumită conduită din partea celorlalte subiecte, folosind la nevoie forța de constrângere a statului (dreptul la viață, dreptul de proprietate, dreptul de vot, dreptul la moștenire, dreptul la învățătură etc.).

1.3. Ordinea juridică

O noțiune folosită de știința juridică este și aceea de ordine juridică, prin care se înțelege *ordinea existentă între frontierele unui stat și care cuprinde atât ansamblul normativ ce constituie dreptul pozitiv, cât și ansamblul raporturilor și situațiilor juridice,*

[1] E. SPERANȚIA, *Introducere în filozofia dreptului*, Cluj, 1946, p. 369.

care interesează atât autoritățile publice, cât și persoanele private care își desfășoară activitatea pe acel teritoriu^[1].

Aceste raporturi și situații juridice, care trebuie să se situeze în cadrul general al dreptului pozitiv, provin, în principal, din hotărârile date de către tribunalele instituite de către guvernanți, din decizii individuale sau colective luate unilateral de către autoritățile publice, ca și din anumite fapte de care dreptul pozitiv leagă anumite consecințe juridice^[2].

1.4. Drept public și drept privat

Marea diviziune a dreptului este aceea în drept public și în drept privat, diviziune care urcă până în dreptul roman clasic. Teoria acestei clasificări aparține lui Ulpian (170-228 d.Hr.), care arată că dreptul public este dreptul care se referă la interesele statului (*ad statum rei Romanae spectat*), iar dreptul privat la interesele diferitelor persoane (*ad singulorum utilitatem*).

Pornind de la definiția lui Ulpian, se poate afirma că *dreptul public* se aplică statului și celorlalte colectivități publice, pe când *dreptul privat* se aplică persoanelor private, fizice sau morale, și raporturilor pe care le pot avea între ele. În ceea ce privește raporturile dintre stat, colectivitățile publice, pe de o parte, și persoanele private, pe de altă parte, lor li se aplică cel mai adesea dreptul public și uneori dreptul privat. Dreptul public poate fi deci prezentat ca acea parte a dreptului pozitiv care reglementează statul, colectivitățile publice și raporturile lor cu persoanele private, atunci când aceste raporturi pun în discuție prerogativele persoanelor publice^[3].

Dreptul public prezintă două caracteristici importante, care îl deosebesc de dreptul privat. Astfel, pe de o parte, dreptul public este dominat de căutarea interesului general, care constituie finalitatea exclusivă a statului și a colectivităților publice. Pe de altă parte, dreptul public este un drept inegalitar, deoarece interesul general trebuie să primeze față de interesele particulare și de aceea statul și colectivitățile publice sunt dotate cu mijloace juri-

[1] P. PACTET, F. MÉLIN-SAUCRAMANIEN, *Droit constitutionnel*, ed. a 26-a, Ed. Dalloz, Paris, 2007, p. 28.

[2] *Ibidem*.

[3] P. PACTET, F. MÉLIN-SAUCRAMANIEN, *op. cit.*, p. 29.

dice de constrângere care le permit să determine ca voința lor să prevaleze asupra celei aparținând persoanelor particulare, chiar dacă dreptul privat este un drept de egalitate, făcând un larg apel la relațiile convenționale^[1].

Dreptul public constituie un ansamblu juridic format din mai multe ramuri. Printre cele mai importante dintre acestea amintim dreptul constituțional, care reglementează organizarea internă a fiecărui stat, stabilirea autorităților publice și a atribuțiilor acestora, raporturile dintre autoritățile publice și modul lor de funcționare, drepturile și libertățile fundamentale și garanțiile juridice ale acestora; dreptul internațional public, care se referă la raporturile juridice între state; dreptul administrativ, care se aplică administrației și raporturilor acesteia cu cetățenii în calitate de administrați, dreptul penal, dreptul procesual etc.

În dreptul privat sunt cuprinse ramuri precum dreptul civil, dreptul comercial, dreptul internațional privat etc.

În ultimele decenii s-a constatat o anumită apropiere între dreptul public și dreptul privat. Aceasta s-a datorat, pe de o parte, unei „publicizări” a dreptului privat – prin intervenția crescândă a statului în raporturile dintre persoanele private și prin extinderea relativă a procedurilor de constrângere –, iar, pe de altă parte, statul și autoritățile publice s-au supus tot mai mult, pentru o anumită parte a activității lor, mai ales în sectorul industrial sau comercial, dreptului privat^[2].

Relevând faptul că între dreptul public și dreptul privat granițele sunt fluctuante, profesorul Ion Deleanu ajunge la concluzia că dipticul roman rămâne actual, cu mențiunea însă că el nu trebuie fetișizat, deoarece ordinea juridică nu poate fi decât unitară^[3].

§2. Sistemul dreptului și mediul său înconjurător

Dreptul occidental modern, în cadrul căruia se situează și sistemul juridic românesc, prezintă, în mod evident, un caracter sis-

[1] *Ibidem*.

[2] P. PACTET, F. MÉLIN-SAUCRAMANIEN, *op. cit.*, p. 29.

[3] I. DELEANU, *Drept constituțional și instituții politice*, Ed. Europa Nova, București, 1996, p. 43 și urm.

temic. Astfel, după cum arată Pierre Pescatore, mergând de la simplu la complex, normele sunt reunite în instituții, instituțiile sunt reunite în ramuri, dintre care unele au fost codificate, ramurile, la rândul lor, sunt coordonate într-un sistem juridic național, care se integrează într-o ordine juridică universală, ale cărei expresii sunt dreptul ginților și dreptul conflictelor de legislații, în mod special dreptul internațional privat^[1].

Sistemul de drept național ar trebui, teoretic, să formeze un tot coerent, ceea ce ar fi de natură să excludă toate antinomiile radicales, constând în contradicția între două reguli aplicabile aceluiași caz.

Complexitatea ce caracterizează societatea contemporană a determinat abandonul definiției clasice a sistemului, privit ca „ansamblu de elemente”, care traduce o viziune^[2] analitică și clasificatoare, pentru o concepție interacționistă, care pune accentul pe schimburile ce se stabilesc între aceste elemente, precum și între sistemul juridic și mediul său înconjurător.

Astfel, au fost conturate fenomenele de internormativitate („ansamblu de fenomene constituite din raporturile care se leagă și se dezleagă între două categorii, ordini și sisteme de norme”), de pluralism juridic, fenomene evidente pentru antropologi, sociologi, istorici, dar greu observabile pentru juriștii limitați de o formație strict juridică.

Analiza acestor teorii impune „o concepție dialectică asupra raporturilor dintre sistemul juridic și cel social” și duce la concluzia că sistemul juridic este „în același timp static și dinamic, formal și material, deschis și închis, autonom și dependent”^[3].

[1] P. PESCATORE, *Introduction à la science du droit*, Luxembourg, 1960, p. 225.

[2] *Dictionnaire encyclopédique de théorie et de sociologie du droit*, publicat sub coordonarea lui A.J. ARNAUD, Ed. Dalloz, Paris, 1988, p. 199.

[3] FR. OST, M. VAN DE KERCHOVE, *Le système juridique entre ordre et désordre*, P.U.F., Paris, 1988, p. 34.

§3. Dreptul constituțional și instituțiile politice – ramură a dreptului public

3.1. Noțiunea de drept constituțional

Potrivit „*Dictionnaire du droit constitutionnel*”, dreptul constituțional are două sensuri majore:

a) într-*un prim sens*, dreptul constituțional desemnează ansamblul regulilor juridice referitoare la instituțiile care stabilesc, transmit sau exercită puterea în stat, sens în care el corespunde perfect noțiunii de constituție materială;

b) într-*un al doilea sens*, de disciplină academică, dreptul constituțional reprezintă una dintre ramurile dreptului public. El are ca obiect studiul dreptului care organizează și reglementează forma politică cea mai avansată din punct de vedere istoric a societăților umane, statul. Cu acest titlu, el nu presupune nici libertatea politică, nici democrația (un regim autoritar posedă, de asemenea, propriul său drept constituțional). Numai în contextul constituționalismului liberal, apoi liberal-democratic, dreptul constituțional dobândește un interes deosebit, căci puterea politică este considerată ca fiind legitimă, adică răspunde unui anumit scop (binele comun) și se bazează pe consimțământul guvernaților^[1].

Dreptul constituțional, ramură a dreptului public, s-a conturat, potrivit opiniei specialiștilor, mult mai târziu decât alte ramuri de drept, precum dreptul civil, dreptul penal, care pot fi regăsite încă din timpul civilizației greco-romane.

Începuturile acestei ramuri se situează spre sfârșitul secolului al XVIII-lea, când au apărut primele constituții scrise, ceea ce a determinat ca și noțiunea de drept constituțional să se formeze aproximativ în aceeași perioadă, odată cu înființarea primelor catedre de drept constituțional la Ferrara, Italia, în 1797, și la Paris, în 1843^[2].

Pornindu-se de la afirmația că noțiunea dreptului constituțional nu trebuie confundată cu noțiunea de constituție (o parte a dreptului constituțional – cea mai importantă, de altfel), dreptul consti-

[1] M. DE VILLIERS, A. LE DIVELLE, *Dictionnaire du droit constitutionnel*, 6e éd., Ed. Dalloz, Paris, 2007, p. 119.

[2] C. CĂLINOIU, V. DUCULESCU, *Drept constituțional și instituții politice*, Ed. Lumina Lex, București, 2005, p. 30.

tuțional a fost definit ca acea „ramură a dreptului unitar român formată din normele juridice care reglementează relațiile sociale fundamentale ce apar în procesul instaurării, menținerii și exercitării stărilor de drept”^[1].

Ramură a sistemului dreptului, dreptul constituțional este considerat, la rândul lui, un sistem de norme și instituții juridice, subsistem al sistemului dreptului și a fost definit ca „acea ramură a sistemului de drept ce cuprinde ansamblul normelor juridice, reprezentând o unitate încheagată și ierarhizată, norme instituite sau sancționate prin constituție și alte acte normative, având ca obiect raporturile sociale ce iau naștere în procesul exercitării puterii de stat”^[2].

Pe lângă calitatea sa de ramură de drept, dreptul constituțional se conturează ca factor structurant al întregului sistem de drept, deoarece normele din toate celelalte ramuri ale dreptului trebuie să se conformeze normelor din dreptul constituțional, în mod special celor cuprinse în constituție, care reprezintă izvorul formal principal al acestei ramuri de drept.

În explicarea conceptului de drept constituțional s-a considerat necesar să se plece de la art. 16 din Declarația drepturilor omului și cetățeanului din 26 august 1789: „Orice societate în care garanția drepturilor nu este asigurată, nici separația puterilor determinată, nu are constituție”. Acest articol, fără a defini dreptul constituțional, subliniază ceea ce trebuie să cuprindă o constituție și ar reprezenta o definiție materială și istorică a acestuia, definiție incompletă, deoarece dreptul constituțional cuprinde și alte norme care au un alt obiect de reglementare decât garantarea drepturilor și separația puterilor^[3].

La definiția materială, autorul mai sus citat adaugă și o definiție formală, care subliniază supremația normelor constituționale, iar prin sinteza criteriului material și a celui formal, concluzionează că „dreptul constituțional este acela care formulează în prin-

[1] I. MURARU, E.S. TĂNĂSESCU, *Drept constituțional și instituții politice*, Ed. All Beck, București, 2003, p. 12.

[2] I. DELEANU, *Drept constituțional și instituții politice. Tratat*, Ed. Europa Nova, București, 1996, p. 51-52.

[3] *Idem*, p. 53.

cipii, organizează în proceduri și consolidează în instituții regimul politic al unei țări, prin norme specifice adoptate de legiuitor^[1].

În ceea ce ne privește, pornind de la constatarea că, de regulă, orice definiție limitează și că nu pot fi surprinse caracteristicile dreptului constituțional în exhaustivitatea lor, *definim dreptul constituțional ca fiind acea ramură a dreptului public formată din normele juridice care reglementează raporturile sociale ce apar în procesul exercitării puterii de stat, drepturile și libertățile fundamentale, precum și modalitățile de realizare concretă a acestora.*

3.2. Disciplina „Drept constituțional”

După cum am arătat chiar de la începutul acestui capitol, una dintre semnificațiile noțiunii de drept este și aceea de știință juridică, ce are ca obiect de studiu dreptul privit sub aspectul său normativ și care prezintă particularități specifice^[2].

Dreptul constituțional, ramură a dreptului public, are, la rândul său, ca toate celelalte ramuri ale dreptului, propria-i știință juridică, ce la începuturile sale a avut denumirea de „drept constituțional”, iar ceva mai târziu pe aceea de „drept constituțional și instituții politice”. Această „adăugire” s-a făcut pentru prima oară cursurilor de „Drept constituțional” predate în învățământul superior francez, prin Decretul din 27 martie 1954^[3].

Ca și ramura dreptului constituțional, apărută, așa cum am arătat, mai târziu, și știința acestei ramuri se conturează, în mod firesc, în perioada modernă, mai exact la sfârșitul secolului al XVIII-lea, odată cu elaborarea primelor constituții scrise și cu afirmarea incipientă a drepturilor și libertăților cetățenești.

Disciplina „drept constituțional” a constituit obiect de studiu pentru prima dată în Italia, la Ferrara, în anul 1797, iar în Franța a fost înființată prima catedră de drept constituțional la Paris, în anul 1834. Având o altă denumire, și anume aceea de „drept de

[1] I. DELEANU, *op. cit.*, p. 56.

[2] Pentru dezvoltări privind științele juridice, a se vedea S. POPESCU, *Teoria generală a dreptului*, Ed. Lumina Lex, București, 2000, p. 10-28.

[3] C. IONESCU, *Drept constituțional și instituții politice*, Ed. All Beck, București, 2004, p. 25.

stat”, dar cu același obiect de studiu, dreptul constituțional se răspândește și în alte țări, precum Austria, Germania, Rusia.

În țara noastră, primele noțiuni de drept constituțional s-au predat împreună cu cele de drept administrativ, sub titulatura de „drept public”, iar primul curs intitulat „Drept constituțional” apare în anul 1864, sub semnătura lui A. Codrescu, urmat de „Elemente de drept constituțional” al lui Cristofor Suliotis, apărut la Brăila, în 1881.

Urmează publicarea la Facultatea de Drept din Iași a cursului „Drept constituțional” al profesorului Constantin Stere în anul 1910, iar în 1915 a cursului cu aceeași denumire al profesorului Constantin Dissescu. Alți autori, precum Dimitrie Paul Viorean, Paul Negulescu, George Alexianu, C.G. Rarincescu, Anibal Teodorescu și alții, reprezintă și astăzi nume de referință în doctrina de drept public din țara noastră.

§4. Instituțiile politice

Din punct de vedere semantic, termenul „instituție” își trage rădăcinile din verbul latin *institutio* (a întemeia, a ridica, a așeza cu temelii) sau din *institutum* (obicei, principiu de organizare, așezământ)^[1].

Succesul conceptului modern de „instituție” este atestat, pe de o parte, de difuziunea termenului în afara gândirii juridice, în gândirea economică, politică, filozofică și sociologică și, pe de altă parte, prin apariția și răspândirea teoriilor instituționaliste în domeniul disciplinare cât mai vaste. Această largă difuziune a noțiunii de instituție determină, de altfel, și ambiguitatea termenului.

Astfel, după cum arată Jean-Louis Bergel, pentru istorici, instituția se referă la descrierea fenomenelor sociale care s-au manifestat și dezvoltat în trecutul unei societăți date și care aparțin în același timp dreptului și obiceiurilor; ea studiază clasele sociale, familia, statul, biserica, economia etc., ca expresie a unei epoci și a evoluției unei civilizații^[2].

[1] *Idem*, p. 26.

[2] J.L. BERGEL, *Théorie générale du droit*, Ed. Dalloz, Paris, 1989, p. 177 și urm.

Sociologii, la rândul lor, observă faptele sociale umane în ansamblul lor. Acestea dreptul le apare ca o instituție socială și instituțiile desemnează pentru ei grupuri umane organizate după reguli pe care le creează și pe care le impun membrilor lor pe calea autorității.

Pentru juriști, instituțiile sunt nu corpuri sociale, ci „*corpuri de reguli*”, organizate în jurul unei idei conducătoare, de exemplu, organizarea familiei, a proprietății, a statului. Ele sunt necesare pentru coordonarea regulilor de drept și pentru unitatea ordinii juridice.

Regulile de drept se ordonează între ele, se grupează, se ierarhizează în instituții pentru a forma ansamblul ordinii juridice. În felul acesta, dreptul este el însuși o instituție, așa cum afirmă J. Dabin: „Instituția juridică, la singular, ar fi dreptul în întregul său, adică, teoretic, suma și sinteza instituțiilor juridice particulare ce compun dreptul unei țări”^[1].

Teoria instituțiilor prezintă o utilitate deosebită. Mai întâi, conceptul de instituție permite reunirea în jurul unui interes comun și de aceeași inspirație a unor reguli dispersate în texte diferite sau coduri, dar care sunt complementare prin finalitățile și prin spiritul care le animă^[2].

De asemenea, într-o perspectivă globală, recursul la teoria instituțiilor permite a descoperi marile orientări ale dreptului pozitiv, dincolo de diversele ramuri de drept. Pe de altă parte, teoria instituțiilor orientează interpretarea legii și furnizează legiitorului liniile directoare pe care el trebuie să le respecte. Tot instituțiile sunt cele care contribuie la elaborarea armonioasă a dreptului.

Studierea instituțiilor politice în cadrul acestei discipline se impune, deoarece dreptul constituțional, subsistem al sistemului juridic, este într-o intercondiționare reciprocă cu celelalte sisteme ale sistemului social global, îndeosebi cu sistemul politic. Astfel, dreptul constituțional este cel care stabilește, mai ales în condițiile statului de drept, coordonatele generale de organizare, funcționare, precum și atribuțiile instituțiilor care exercită puterea politică.

Pornind de la afirmația că termenul de instituție este circumscris organelor investite cu autoritatea de a exercita puterea

[1] J. DABIN, citat de J.L. BERGEL, *op. cit.*, p. 179.

[2] J.L. BERGEL, *op. cit.*, p. 179.

politică și de la existența în doctrină a două sensuri ale conceptului de instituție (sensul larg de instituție politică, ce cuprinde statul, organismele de guvernare – parlament, președinte de republică sau monarh, guvern, prim-ministru – și partidele politice, și sensul restrâns, care se referă la toate elementele enumerate, mai puțin partidele politice), Cristian Ionescu optează pentru sensul restrâns al acestui concept^[1].

În argumentarea pe care o aduce, autorul mai sus citat pornește de la afirmația că instituțiile politice se caracterizează, în principal, prin faptul că ele participă nemijlocit la exercitarea propriu-zisă a puterii politice, ceea ce nu se întâmplă, susține autorul, în cazul partidelor politice (chiar dacă prin Legea nr. 14/2003^[2] ele sunt considerate ca fiind persoane juridice de drept public). Acestea participă la exercitarea puterii în mod nemijlocit, prin intermediul parlamentului sau al guvernului, în cazul partidelor parlamentare sau al partidelor care au reprezentanți în guvern, și deloc în cazul partidelor neparlamentare, care influențează doar opinia publică prin intermediul mas-media.

În ceea ce privește instanțele judecătorești, același autor opinează că acestea, deși, teoretic, ar putea să fie incluse în categoria instituțiilor politice, pentru că exercită nemijlocit puterea judecătorească – parte a puterii politice –, acestea nu sunt instituții politice, pentru că nu participă efectiv și permanent la exercițiul puterii, ci intervin numai atunci când sunt sesizate cu rezolvarea unor litigii rezultate în urma aplicării legilor^[3].

§5. Locul dreptului constituțional în sistemul de drept

În perioada modernă, în știința juridică au apărut concepte, noțiuni noi, precum cele de constituționalism, constituționalitate, constituționalizare, care, deși specifice dreptului constituțional, se regăsesc, datorită semnificației lor, în întregul sistem al dreptului.

Fenomenul *constituționalismului*, curent de gândire cu valențe multiple, filozofice, politice și juridice, s-a afirmat în perioada ilu-

[1] C. IONESCU, *op. cit.*, p. 29, 33 și urm.

[2] Legea nr. 14/2003 a partidelor politice, republicată (M. Of. nr. 550 din 6 august 2012).

[3] C. IONESCU, *op. cit.*, p. 37.

ministă, odată cu apariția primelor mișcări ce urmăreau limitarea puterii discreționare a suveranului, mai exact în perioada în care termenul de constituție începe să dobândească semnificația sa modernă, și anume aceea de „așezământ fundamental”.

Apărut mai întâi în Europa și Statele Unite – considerate a fi leagănul dreptului constituțional –, constituționalismul a avut un mers ascendent, atât sub aspectul conținutului său, cât și al ariei de răspândire.

Printre doctrinele care au fundamentat constituționalismul și care reprezintă, în același timp, una dintre trăsăturile sale fundamentale, se află *principiul separației puterilor în stat*, considerat ca adevărat pilon al constituționalismului^[1]. Acest principiu a fost revalorificat recent de fostele țări socialiste, printre care și România, în a cărei Constituție a fost înscris în chiar primul articol, prin adăugarea unui nou alineat în urma revizuirii din anul 2003: „Statul se organizează potrivit principiului separației și echilibrului puterilor – legislativă, executivă și judecătorească – în cadrul democrației constituționale”.

Constituționalismul se mai particularizează prin proclamarea, promovarea, apărarea și garantarea drepturilor fundamentale inalienabile ale omului, trăsătură care a fost generată de Declarația drepturilor omului și cetățeanului din 26 august 1789^[2].

Cea de-a treia caracteristică fundamentală a constituționalismului o constituie definirea și asimilarea noțiunii de *stat de drept*, rod al gândirii juridice germano-franceze, regăsită în concepția anglo-saxonă sub forma lui „*rule of law*”. Statul de drept reprezintă, pentru toate statele ce au optat pentru un regim democratic și care l-au înscris în legile lor fundamentale, unul dintre obiectivele lor majore. El figurează și în Constituția României, în cuprinsul art. 1 alin. (3).

Amploarea constituționalismului din perioada modernă a determinat o creștere semnificativă a importanței dreptului constituțional, care devine treptat un adevărat „factor structurant” al întregului sistem de drept, principala ramură a sa. Această situație se explică prin faptul că dreptul constituțional reglementează cele

[1] FL.B. VASILESCU, *Constituționalitate și constituționalism*, Ed. Național, București, 1998, p. 15.

[2] *Idem*, p. 20.

mai importante relații sociale, respectiv acele relații sociale fundamentale ce apar în procesul instaurării, menținerii și exercitării puterii, pe de o parte, iar, pe de altă parte, aceste relații sociale sunt exprimate de către guvernanți prin cele mai importante acte normative de reglementare primară, dintre care constituția ocupă locul principal^[1].

Poziția preeminentă a normelor dreptului constituțional a determinat necesitatea existenței unei conformități a normelor din celelalte ramuri ale dreptului cu cele ale dreptului constituțional, situație ce este descrisă în doctrină prin termenul de *constituționalitate*. Controlul constituționalității legilor, instituție juridică cu o evoluție istorică apreciabilă, inclusiv în țara noastră, a determinat o dezvoltare superioară a constituționalismului, prin asigurarea supremației constituției și a legalității, ce se afirmă ca imperative atât față de cetățeni, dar, în egală măsură, și față de autoritățile publice.

[1] I. MURARU, E.S. TĂNĂSESCU, *op. cit.*, p. 31, 32.